



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontwikkeling bedrijventerrein Dordtse Kil IV

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

16 december 2014 / rapportnummer 2984-25



1. Hoofdpunten van het MER

De gemeente Dordrecht wil het bestaande bedrijventerrein Dordtse Kil I, II en III uitbreiden met een vierde terrein dat wordt gericht op havengerelateerde en logistieke bedrijvigheid. Tevens wordt mogelijk ruimte geboden voor een zonne-energieveld en de plaatsing van extra windturbines. Over vier windturbines is reeds een besluit genomen. De gemeente onderzoekt of plaatsing van meer windturbines in het plangebied wenselijk is.

Randvoorwaarde voor ingebruikneming van het bedrijventerrein is dat de omliggende verkeersinfrastructuur wordt aangepast. Deze aanpassing kan worden geïntegreerd in de plannen die Rijkswaterstaat heeft voor het verbeteren van het knooppunt A16/N3.

Voor het besluit over twee bestemmingsplannen (een voor het bedrijventerrein en een voor de infrastructuur) wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.¹

De gemeenteraad van Dordrecht is bevoegd gezag, Rijkswaterstaat mede-initiatiefnemer.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')² beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- de onderbouwing van nut en noodzaak van de aanleg van het nieuwe bedrijventerrein en de voorgenomen aanpassing van de infrastructuur;
- een beschrijving van één of meerdere alternatieven waaronder een alternatief waarbij milieuschade voor de leefomgeving en natuur wordt beperkt of juist milieuwinst te behalen is, mede ter onderbouwing van de keuze van het voorkeursalternatief;
- een beschrijving van de maximale planologische invulling die de bestemmingsplannen mogelijk maken;
- een beschrijving van de effecten op de natuurwaarden, het landschap en de leefomgeving in het studiegebied;
- een Passende beoordeling indien significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

De Commissie neemt in haar advies de *Notitie reikwijdte en detailniveau Plan en projectMER Dordtse Kil IV* van juni 2014³, die op 23 oktober 2014 ter inzage is gelegd, (verder Notitie R&D) als uitgangspunt.

¹ Gezien de activiteiten waarin het voornemen voorziet, geldt er op grond van de huidige m.e.r.-regelgeving een m.e.r.-oordelingsplicht, een vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht en een planm.e.r.-plicht. Mede gezien de behoefte aan gedetailleerde milieu-informatie heeft de gemeente ervoor gekozen een gecombineerd plan- en projectmilieueffectrapport op te stellen. In het advies wordt het onderscheid niet gemaakt. Het advies bevat richtlijnen voor beide typen m.e.r.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

³ De Commissie heeft nog een verbeterde versie van de Notitie R&D ontvangen (oktober 2014) met duidelijkere tekeningen en het voorstel om het basisalternatief voor verkeer ook volwaardig in het MER te onderzoeken. Met deze informatie heeft de Commissie in haar advies rekening gehouden.

2. Achtergrond, beleid en besluiten

2.1 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk gemeentelijk, provinciaal en landelijk beleid relevant is voor het nieuwe bedrijventerrein, de aanpassing van de infrastructuur en windenergie. Geef aan of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga in ieder geval in op:

- Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland
- Provinciale Verordening Ruimte 2014.

2.2 Achtergrond, doel en locatiekeuze

Bedrijventerrein

Beschrijf en onderbouw de wenselijkheid van de uitbreiding van het bedrijventerrein Dordtse Kil. Doe dit mede aan de hand van de Ladder van Duurzame Verstedelijking waarbij wordt ingegaan op de bepaling van de regionale behoefte, de vraag in hoeverre het voornemen kan worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied en de motivatie voor de keuze voor de locatie buiten bestaand stedelijk gebied (met speciale aandacht voor de ontsluiting). Hierbij kan gebruik worden gemaakt en verwezen naar (nog voldoende actuele) eerdere studies of beleidsstukken. Dordtse Kil IV zal gaan fungeren als (boven)regionaal logistiek bedrijventerrein. Ga expliciet in op de plannen voor andere (concurrerende) bedrijventerreinen in de regio (Rijnmond, Zuid-Holland Zuid en West Brabant) en geef aan hoe het voornemen in Dordrecht zich daartoe verhoudt. Ga in op het risico van overaanbod en hoe hiermee wordt omgegaan.

Verkeer

Onderbouw de noodzaak om de weginfrastructuur aan te passen, zowel op basis van de huidige situatie en de te verwachte autonome ontwikkelingen, als ten gevolge van de voorgenomen realisatie van Dordtse Kil IV.

Energie

Wanneer het bestemmingsplan plaatsing van extra windturbines en/of voorzieningen voor het opwekken van zonne-energie mogelijk maakt, geef dan aan welke ambitie de gemeente heeft voor duurzame energie en welke bijdrage het voornemen eraan kan leveren. Ga ook in op de bijdrage aan provinciale ambities en doelstellingen.

2.3 Besluiten

Voor het voornemen worden verschillende besluiten genomen zoals een bestemmingsplan voor het nieuwe bedrijventerrein en een bestemmingsplan voor de aanpassing van de weginfrastructuur. Mogelijk volgen er ook nog besluiten over een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (1998), een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet en een Omgevingsvergunning voor de windturbines. Geef in het MER aan welke besluiten genomen worden en aan welke daarvan het milieueffectrapport ten grondslag dient te liggen.

3. Voornemen, alternatieven en referentiesituatie

3.1 Voornemen en alternatieven bedrijventerrein

Stedenbouwkundig plan bedrijventerrein

Geef in het MER met behulp van het reeds opgestelde Stedenbouwkundige plan (mei 2014) voor het bedrijventerrein aan hoe de oppervlakte van het terrein is toegedeeld aan de verschillende functies en wat dat betekent voor:

- uit te geven kavels (type bedrijvigheid, milieucategorieën, inwaartse zonering, minimale/gemiddelde kavelgrootte) en de beoogde flexibiliteit hierin;
- percentage uitgeefbare en openbare ruimte;
- interne verkeersontsluiting en locatie van de aansluitingen op het gemeentelijke en rijks-wegennet;
- ligging van stroken voor kabels en leidingen;
- percentage verharding, groen en water;
- noodzaak tot bodemsanering, grondverzet en aanvoer van ophoogzand;
- waterhuishouding en waterberging;
- landschappelijke en ecologische inpassing van het groen;
- duurzame energievoorziening.

Geef voor ieder van deze onderdelen inzicht in de wijze waarop de keuzes in het Stedenbouwkundige plan tot stand zijn gekomen en op welke wijze het milieubelang hierbij een rol heeft gespeeld.

Ga specifiek in op de wijze waarop rekening is gehouden met (het ontzien van) bestaande waarden (bijvoorbeeld landschap, cultuurhistorie, natuur), het in acht nemen van belemmeringen (milieuzones voor geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, afstand tot leidingen) en het tot stand brengen van kwaliteit (aanzicht vanaf de weg, beleving vanuit gebieden met een woonfunctie⁴ etc.).

Motiveer de keuze om geen hogere milieucategorie dan 4.2 toe te staan. Geef daarbij ook inzicht in de mogelijkheden om (binnen restricties) een hogere milieucategorie dan 4.2 toe te laten en wat de voor- en nadelen daarvan zijn.⁵

Benut de effectbeschrijving in het MER om de nog resterende keuzes te maken en te onderbouwen (bijvoorbeeld inzake duurzame energie) en het Stedenbouwkundig plan waar nodig of wenselijk te optimaliseren.

Afweging inzake duurzame energie

In het voornemen wordt uitgegaan van ten minste vier windturbines aan de westkant in het plangebied. Hiervoor is een aparte procedure gevolgd met ter visielegging van een ontwerpvergunning tot 16 oktober 2014. De Commissie gaat er in dit advies van uit dat deze windturbines –zeker ten tijde van het besluit over het bestemmingsplan Dordtse Kil IV– kunnen worden beschouwd als onderdeel van de autonome ontwikkeling. De inpassingsaspecten komen dan aan de orde bij hetgeen hiervoor is gevraagd bij “inachtneming van belemmeringen”.

⁴ Zoals vanaf de Wioldrechtse Zeedijk.

⁵ In de Notitie R&D staat dat categorieën hoger dan 4.2 “naar huidig inzicht” worden uitgesloten.

In de Notitie R&D is verder sprake van de mogelijke plaatsing van een of meer extra windturbines en/of de aanleg van een zonne-energieveld.

Beschrijf de mogelijkheden voor de plaatsing van windturbine(s)⁶, in termen van aantal, maximaal op te wekken vermogen en locaties, als ook welke afstemming er is met andere initiatieven in de regio. Geef aan in welke mate het ruimtebeslag ten koste gaat van de ruimte voor bedrijven (of andere functies) in het plangebied. Bespreek op vergelijkbare wijze de mogelijkheden voor de aanleg van een zonne-energieveld.

Werk de mogelijkheden voor extra wind- en zonne-energie uit in een aparte variant (maximale inzet duurzame energie). Toets deze variant aan de ambitie *energieneutraal* (uit de Notitie R&D) en *Dordtse Kil IV als "energiecentrale"* (uit het Stedenbouwkundig plan, mei 2014).

"Meer milieuvriendelijk alternatief"

De Notitie R&D geeft aan dat in het MER ook een alternatief wordt beschreven waarin een maximale ambitie voor duurzaamheid wordt uitgewerkt (Alternatief 2). Dat alternatief heeft tot doel om te onderzoeken hoe het voornemen nog verder kan worden geoptimaliseerd in milieuvriendelijke richting. Bovendien kunnen hierin opties worden beschreven die in de voorschriften van een bestemmingsplan niet worden vastgelegd, maar wel onderdeel kunnen zijn van het voornemen van de gemeente. De Notitie R&D en het Stedenbouwkundige plan geven hier al een uitgebreide voorzet voor.

De Commissie ziet hierin inderdaad een nuttige functie van het MER. Zij adviseert in het MER de opties helder(der) te structureren rond thema's en duidelijke prioriteiten aan te geven.

Voorkeursalternatief, maximale mogelijkheden bestemmingsplan

Op basis van de analyse als beschreven bij "meer milieuvriendelijk alternatief" wordt het voorkeursalternatief bepaald dat de basis vormt voor het bestemmingsplan.

Het voorkeursalternatief moet zo zijn beschreven dat kan worden bepaald wat de maximale invulling van het bedrijventerrein is die het bestemmingsplan (inclusief afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden) mogelijk maakt. Maximaal gezien vanuit die milieuaspecten waar knelpunten te verwachten zijn (bijvoorbeeld lucht, geluid, externe veiligheid en natuur). Daarvoor kan worden uitgegaan van een representatief maximaal scenario op basis van het type bedrijvigheid op een qua invulling vergelijkbaar bedrijventerrein.⁷ Afhankelijk van de vraag of dit wel of niet inpasbaar is in wettelijke kaders of andere milieubeperkingen of randvoorwaarden, kunnen zo nodig aanvullende maatregelen onderzocht worden.

3.2 Voornemen en alternatieven infrastructuur

De gemeente ziet aanpassing van de infrastructuur voor een goede ontsluiting van Dordtse Kil IV als voorwaarde voor de realisering van het bedrijventerrein. Deze aanpassing kan worden geïntegreerd in het voornemen dat Rijkswaterstaat heeft ter verbetering van verkeersafwikkeling op het knooppunt A16/N3.

Hiertoe hebben de gemeente en Rijkswaterstaat twee alternatieven uitgewerkt:

⁶ De Commissie vindt het logisch dat voor de dimensionering van eventuele extra windturbines (masthoogte, rotordiameter) wordt aangesloten bij de vier turbines uit de autonome ontwikkeling.

⁷ Onderbouw de keuzes die hierbij worden gemaakt zorgvuldig.

- een basialternatief, dat is de aanpassing die gerealiseerd wordt, ook als de aanleg van het bedrijventerrein Dordtse Kil niet zou doorgaan;
- het combi-alternatief, dat betreft de aanpassingen die nodig zijn voor de verbetering van het knooppunt én de ontsluiting van Dordtse Kil IV.

Beide alternatieven⁸ dienen in het MER onderbouwd en beschreven te worden.

Uit de onderbouwing moet blijken⁹ welke alternatieven eerder zijn overwogen en op grond van welke overwegingen is gekozen voor de uitvoering zoals in de Notitie R&D is beschreven, dan wel de uitvoering zoals in het uiteindelijke bestemmingsplan wordt vastgelegd.

De beschrijving moet inzicht geven in de verwachte verkeersstromen van en naar Dordtse Kil IV en op de knoop A16/N3, de daarvoor noodzakelijke verbindingen en de benodigde capaciteit. Maak onderscheid naar vrachtverkeer en personenverkeer (incl. langzaam verkeer) enerzijds en naar verkeer met en zonder herkomst of bestemming op Dordtse Kil IV anderzijds. Betrek hierbij relevante ontwikkelingen op de andere industrieterreinen langs de Dordtse Kil.

3.3 Fasering

Geef aan welke fasering in de ontwikkelingen is voorzien en hoe de aanleg van de infrastructuur is afgestemd op de aanleg en uitgifte van het bedrijventerrein.

3.4 Referentie

De beschrijving van de referentiesituatie moet in het MER worden opgenomen om de effecten van het voornemen mee te vergelijken. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. Die laatste omvat toekomstige zekere ontwikkelingen binnen en buiten het plangebied, voor zover relevant voor de effectbeschrijving.

Aangezien het bedrijventerrein thans nauwelijks weginfrastructuur heeft is vergelijking met de referentie alleen mogelijk voor de wegen die er nu al zijn.

4. Milieugevolgen

4.1 Algemeen

Effectbeschrijving

De volgende paragrafen gaan in op de beschrijving van de effecten van alle onderdelen van het voornemen (bedrijventerrein, weginfrastructuur en windturbines). Wanneer de effectbeschrijving specifiek op één van de onderdelen van toepassing is dan wordt dat in de tekst

⁸ Dat stond voor het basialternatief nog niet zo duidelijk in de Notitie R&D van juni 2014 maar is, zo blijkt uit een latere aangepaste en verbeterde versie van de Notitie R&D, wel uitdrukkelijk de bedoeling van de initiatiefnemers.

⁹ Dit in aanvulling op de onderbouwing van nut en noodzaak, zie paragraaf 2.2 van dit advies.

aangegeven. Het onderzoek inzake windenergie kan – afhankelijk van de omvang van het voornemen op dit punt – uitgebreider of beperkter worden ingevuld.

Maak in het MER onderscheid tussen milieugevolgen tijdens de aanlegfase en milieugevolgen na ingebruikname van het nieuwe bedrijventerrein, de wegverbindingen en de windturbines. Ga ook in op onzekerheden in de beschrijving van milieugevolgen. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid, e.d.) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelkalibratie, e.d.). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven en eventuele maatregelen achter de hand.

Detailniveau van de effectbeschrijving

Het detailniveau van de effectbeschrijving dient aan te sluiten bij het detailniveau van de bestemmingsplannen. Het detailniveau dient verder zodanig te zijn dat:

- het onderscheid tussen de onderzochte alternatieven duidelijk wordt;
- duidelijk wordt dat ontwikkelingen inpasbaar zijn binnen wettelijke kaders en beleidsambities.

4.2 Verkeer

Geef aan op welke wijze de prognose van het verkeer tot stand is gekomen. Geef een indicatie van de nauwkeurigheid van de prognoses. Geef in een tabel en op kaart aan wat de verkeersintensiteit is op de belangrijkste wegvakken voor de verschillende alternatieven voor de maatgevende periode van het etmaal en voor de periodes die nodig zijn om geluidhinder- en luchtkwaliteitberekeningen te maken.

Beschrijf de manier waarop het bedrijventerrein uit de verschillende richtingen bereikt kan worden met vrachtauto, personenauto en fiets en wat de gevolgen zijn voor het andere verkeer op de A16 en de andere wegen in de omgeving. Geef bij de alternatieven waarbij dit speelt aan op welke wijze het verkeer beperkt kan worden zonder afbreuk te doen aan het economisch functioneren van het terrein. Hierbij kan gedacht worden aan de elementen die genoemd zijn bij de beschrijving van alternatief 2. Een beschouwing over de meest waarschijnlijke verdeling van de woonplaatsen van de werknemers kan hierbij behulpzaam zijn.

4.3 Leefomgeving

De kwaliteit van de leefomgeving is van invloed op de gezondheid van bewoners van het gebied. Bekend is dat mensen ook bij overschrijding van wettelijke normen gezondheidseffecten kunnen ervaren. Daarom is het van belang dat er bij de inrichting van het gebied aandacht aan de kwaliteit van de leefomgeving wordt besteed, met als uitgangspunt dat de hinder (geluid, geur) en gezondheidseffecten (luchtverontreiniging, externe veiligheid) zo veel mogelijk wordt beperkt.

In verband met het aspect leefomgeving dient ook apart te worden ingegaan op mogelijke overlast en hinder tijdens de aanleg in aanvulling op hetgeen wordt gevraagd in de navolgende subparagrafen.

4.3.1 Geluidhinder

Bedrijventerrein

Het bedrijventerrein wordt niet gezoneerd volgens de Wet geluidhinder, dat wil zeggen 'grote lawaaimakers'¹⁰ worden uitgesloten van vestiging. Omdat er geen zonering volgens de Wet geluidhinder plaatsvindt, dient de gecumuleerde geluidbelasting op woningen van alle bedrijven op een andere wijze te worden geborgd. Geef aan op welke wijze dit wordt gerealiseerd. Omschrijf de relevante geluidbronnen en de te verwachten geluidemissie. Onderbouw de herkomst van de emissies (metingen, kentallen, berekeningen). Geef aan welke aanvullende maatregelen¹¹ mogelijk zijn om de geluidbelasting op de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

Verkeer

Toon aan dat de geluidemissie en -immissie die samenhangt met de wijzigingen van de bestaande infrastructuur voldoet aan de bepalingen uit de Wet geluidhinder. Voor de wijziging aan rijksweg A16, inclusief de aanleg van de parallelbaan, betekent dit dat aangetoond zal moeten worden dat aan de vastgestelde geluidproductieplafonds wordt voldaan. Geef aan wat de wijzigingen zijn van de geluidbelasting op woningen ten opzichte van de referentiesituatie.

Windturbines

Presenteer in het MER:

- de geluidscontouren (L_{den} en L_{night}) rondom de windturbines, bijvoorbeeld in 5dB-klassen (ook onder de 47 dB L_{den});
- de laagfrequente geluidbelasting op woningen¹²;
- de ligging en het aantal woningen en gevoelige bestemmingen in de bovengenoemde contouren;
- het aantal ernstig gehinderden door geluid van de windturbines.¹³

Breng bij overschrijding van de normen bij woningen in beeld welke maatregelen mogelijk zijn om wel aan de eisen te voldoen. Daarbij kan worden gedacht aan vermogensbeperking, stilstandsregelingen, andere windturbintypes of opstellingconfiguraties. Indien maatregelen nodig zijn om vanwege overschrijding van grenswaarden het vermogen van windturbines te beperken dient de afname van de energieopbrengst te worden aangegeven.

¹⁰ Dit zijn inrichtingen die zijn aangewezen in bijlage I, onderdeel D van het Besluit omgevingsrecht.

¹¹ Bij de te hanteren geluidemissie dient te worden uitgegaan van de huidige stand van de techniek c.q. best beschikbare technieken en een inwaartse zonering. Aanvullende maatregelen betreffen dan geluidoverdrachtbeperkende maatregelen zoals aarden wallen.

¹² D.w.z. bij frequenties tussen de 20 - 125 Hz; toetsing is mogelijk op basis van de zgn. NSG-curve en Vercammencurve voor laagfrequent geluid.

¹³ Bijvoorbeeld met behulp van de curves van TNO (Janssen, S.A., H. Vos en A.R. Eisser (2008) Hinder door geluid van windturbines - dosis-effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens. Delft, TNO rapport 2008-D-R1051/B), geactualiseerd door het RIVM in 2013 (I. van Kamp et al) 'Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden', RIVM Rapport 200000001/2013

Cumulatie

Beschouw de gecumuleerde effecten van alle geluidbronnen in het studiegebied op woningen, zoals het geluid van het bedrijventerrein, de A16, de windturbines e.a.¹⁴

4.3.2 Lucht

Het aspect luchtkwaliteit kan worden beschreven volgens het voorstel in de Notitie R&D.

4.3.3 Externe veiligheid

De externe veiligheidsrisico's op zowel bestaande als nieuwe (beperkt) kwetsbare objecten dienen te worden bepaald. Het gaat daarbij om (de toename van) het plaatsgebonden risico en het groepsrisico door de mogelijke vestiging van nieuwe risicovolle inrichtingen en door het vervoer van gevaarlijke stoffen via de A16, het spoor en over water. Ga bij het vervoer van gevaarlijke stoffen uit van het Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen dat naar verwachting op korte termijn van kracht wordt.

Onderzoek de veiligheidscontouren rond de reeds geplande en eventueel extra te plaatsen windturbines en bepaal welke beperkingen die kunnen geven voor het gebruik van het bedrijventerrein. Onderzoek ook de risico's die kunnen ontstaan voor (vaar)wegen, spoorlijnen, (gas)leidingen en andere kwetsbare objecten (chemische industrie en opslag gevaarlijke stoffen) conform het Handboek Windturbines en risicozonering (2013).

4.3.4 Slagschaduw van windturbines

Geef het te verwachten aantal uren aan slagschaduw ter hoogte van woningen en ga na of voldaan kan worden aan de bepalingen uit voorschrift 3.2 van de Activiteitenregeling milieubeheer.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

- Geef aan en motiveer of en hoe de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn ingepast in de plannen¹⁵. Ga specifiek in op de inpassing van de woningen langs de Wieldrechtse Zeedijk en Oude Beerpoldersekade).
- Beschrijf het effect van het nieuwe bedrijventerrein met de windturbines op de omgeving. Ga in op de zichtbaarheid vanuit de verschillende zichthoeken), zowel op relatief korte afstand, als vanaf grote afstanden, in verband met de openheid en lange zichtlijnen. Doe dit zowel vanuit de Dordtse zijde als vanuit de Hoekse Waard.

¹⁴ Hoewel er geen toetsing van cumulatie van geluid aan wettelijke normen kan plaatsvinden, geeft de literatuur wel indicaties van de geluidkwaliteit bij cumulatieve geluidbelastingen, zoals in het RIVM rapport Milieuaandachtsgebieden in Nederland, rapp.nr. 680300005/2008

¹⁵ Ga hierbij in de op de landschappelijke, cultuurhistorische en aardkundige waarden die zijn genoemd in de zienswijze van de Stichting Telluris.

Als ondersteuning van het onderzoek kunnen visualisaties worden gemaakt waarbij vooral wordt ingegaan op de kwalitatieve zichtbaarheid door middel van fotomontages, gezien vanuit ooghoogte. Dat is vooral van belang voor windenergie.

- Beschrijf de te verwachten gevolgen voor de (recreatieve) beleving van natuur en landschap in en rondom Nationaal Park De Biesbosch, ook rekening houdend met gevolgen voor (beleving van) weidsheid en duisternis.
- Ga in op de landschappelijke en recreatieve consequenties van het voornemen op de zuidelijke punt van het plangebied (Transberg e.o. en Willemsdorp)

4.5 Natuur

4.5.1 Algemeen

Bepaal het studiegebied aan de hand van de mogelijke reikwijdte van effecten. Geef de beschermde gebieden aan op kaart. Ga in op de ingreep-effectrelaties tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden.

4.5.2 Beoordelingskader

Natura 2000

Het voornemen kan via externe werking gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden binnen het studiegebied. Als significante gevolgen niet zijn uit te sluiten zal een Passende beoordeling moeten worden opgesteld die deel uitmaakt van het MER. Neem de hoofdconclusie over in het MER zelf.

- Geef aan welke Natura 2000-gebieden gevolgen kunnen ondervinden van het voornemen en welke habitattypen en/of leefgebieden van soorten beïnvloed worden.
- Toets de mogelijke gevolgen van dit voornemen aan de instandhoudingdoelstellingen en geef aan of en zo ja op grond waarvan met zekerheid kan worden gesteld dat mogelijke significante negatieve gevolgen voor deze Natura 2000-gebieden (afzonderlijk en in cumulatie met andere activiteiten en projecten¹⁶) op voorhand zijn uit te sluiten.
- Een plan kan alleen worden vastgesteld als uit de Passende beoordeling de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast of de ADC-toets¹⁷ met succes wordt doorlopen.

¹⁶ Bij cumulatie dienen alle projecten/activiteiten meegenomen te worden die zeker of waarschijnlijk gerealiseerd zullen worden en gecombineerd met het voornemen een groter effect op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben dan het voornemen alleen.

¹⁷ Op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 kunnen de volgende stappen worden doorlopen: A) zijn er Alternatieve oplossingen inclusief locatiealternatieven?, D) zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het voornemen toch gerealiseerd mag worden en C) welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Overige Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied is gelegen nabij een ecologische verbindingzone die deel uitmaakt van de EHS (Nationaal Natuurnetwerk)¹⁸. Beschrijf de wezenlijke waarden en kenmerken van de verbindingzone en de eventuele invloed van het voornemen hierop. Beschrijf eventueel benodigde mitigerende en/of compenserende maatregelen¹⁹.

Soorten

Beschrijf van beschermde en eventuele overige belangrijke soorten het voorkomen in het studiegebied en geef aan welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.²⁰

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor de gunstige staat van instandhouding en eventuele mitigerende maatregelen. Bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats.

4.5.3 Gevolgen

Stikstofdepositie

Beschrijf de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities voor de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden en voor de wezenlijke kenmerken en waarden van EHS-gebieden (voor zover geen Natura 2000). Geef daarvoor:

- de achtergronddepositie;
- de voor verzuring/vermesting gevoelige habitattypen, leefgebieden en soorten en de kritische depositiewaarden hiervan²¹;
- de toename aan stikstofdepositie van het voornemen (inclusief hierdoor veroorzaakte toename van het aantal verkeersbewegingen) afzonderlijk en in cumulatie;
- de mogelijke (verdere) overschrijding van de kritische depositiewaarden;
- of, in cumulatie met andere activiteiten, aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied of eventueel aantasting van de 'wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS kan optreden.

Ga, indien sprake is van mogelijke aantasting, in op maatregelen waardoor aantasting kan worden beperkt of voorkomen, waaronder ruimtelijke zonering (zoals genoemd in de Notitie R&D).

Gevolgen van windturbines

Windturbines kunnen gevolgen hebben voor vleermuizen en vogels. Deze kunnen in aanvaring komen met draaiende rotorbladen. Bij vleermuizen kan ook sterfte optreden door drukverschillen nabij draaiende rotorbladen.

¹⁸ <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=EHS>

¹⁹ De bescherming van de provinciale EHS is vastgelegd in de Provinciale Verordening Ruimte 2014. Gevolgen voor de EHS door middel van externe werking worden door de PVR niet gereguleerd. Het beschrijven van de gevolgen voor de EHS is echter milieu-informatie die in het MER niet mag ontbreken. Een van de zienswijzen gaat concreet in op mitigerende maatregelen.

²⁰ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde AMvB en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Bij vogels kan een toets aan verbodsbepalingen voor soorten met jaarrond beschermde nesten niet volstaan.

²¹ De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen en leefgebieden van soorten zijn opgenomen in H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, (2012). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 2397.

Ga daarom in op:

- het te verwachten aantal aanvaringslachtoffers bij vogels en vleermuizen ten gevolge van seizoenstrek, foerageertrek en slaaptrek. (Bij seizoenstrek van vogels kan informatie per groep van soorten volstaan);
- de barrièrewerking. Geef informatie op soortniveau voor zover zinvol (met name overwinterende ganzen);
- de aantasting en/of verstoring van broed-, rust- en foerageergebieden;
- de draagkracht van slaappleatsen van overwinterende ganzen in de Natura 2000-gebieden Biesbosch en Hollands Diep. Deze kan beïnvloed worden door barrièrewerking en/of aantasting foerageergebieden (externe werking). Bepaal de gevolgen voor de opvangcapaciteit (benodigde oppervlakte aan foerageergebied);
- relevante mitigerende maatregelen.²²

Overige gevolgen

Ga na in hoeverre ontwikkelingen in het plangebied gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden of beschermde soorten via andere dan de bovengenoemde ingreep-effectrelaties, zoals effecten van geluid, verlichting, veranderingen in (grond)waterstand, etc. De Commissie denkt daarbij met name aan de gevolgen van lichtverstoring in de aanleg- en/of gebruiksfase voor ganzen en andere watervogels van de omliggende Natura 2000-gebieden. De bewegingen tussen slaappleatsen en foerageergebieden gebeuren namelijk ten dele 's nachts of in de schemer.

4.6 Water en bodem

Het MER dient aan te geven in welke mate en op welke wijze wordt gestreefd naar een duurzaam en klimaatbestendig watersysteem, waarbij opvang, behandeling en wijze van afvoer van afvalwater- en hemelwaterstromen belangrijke aandachtspunten zijn (zie ook ambities in het Stedenbouwkundig plan). Het verdient aanbeveling om de informatie ten behoeve van de Watertoets in het MER op te nemen. Het MER moet aangeven welke voorzieningen worden getroffen om het waterhuishoudingssysteem te scheiden van de omgeving in geval van calamiteiten.

Voor bodem dient te worden ingegaan op (verschillen in) omvang van het grondverzet en de wijze waarop wordt omgegaan met eventueel aanwezige bodemverontreiniging.

5. Overige aspecten

5.1 Evaluatie

Omdat het op diverse punten nog onzeker is hoe het gebied Dordtse Kil uiteindelijk wordt ingevuld, is het zinvol dat het MER aangeeft hoe in de loop van het proces de daadwerkelijke effecten gemonitord en geëvalueerd worden.

²² Zie bijvoorbeeld **Winkelman, J.E., Kistenkas, F.H., Epe, M.J.** 2008. Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines. Alterra rapport 1780, Alterra.

5.2 Presentatie

Voor de presentatie vaagt de Commissie van aandacht voor de volgende punten:

- het opnemen van ten minste één kaart waarop alle in het MER gebruikte geografische namen duidelijk zijn aangegeven;
- het gebruiken van een goed leesbare legenda bij het kaartmateriaal;
- het zorgen dat verwijzingen naar eerdere studies expliciet en controleerbaar zijn.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: College van burgemeester en wethouders van de gemeente Dordrecht, Rijks-waterstaat

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van Dordrecht

Besluit: vaststellen van twee bestemmingsplannen

Categorie Besluit m.e.r.: D11.3, D22.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling en vanwege mogelijke kaderstelling en project-m.e.r.

Activiteit:

de aanleg van een bedrijventerrein, mogelijk met windturbines, de verbetering van de aansluitende weginfrastructuur

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Gemeentenieuws van: 22 oktober 2014

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 23 oktober tot en met 4 december 2014

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 21 oktober 2014

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 16 december 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

mw. drs. M. van Eck (secretaris)

dhr. ir. J.A. Huizer

mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)

dhr. ir. J. Termorshuizen

dhr. ing. R.L. Vogel

dhr. drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie reikwijdte en detailniveau, plan- en projectMER Dordtse Kil IV
- Presentatie Bestuurlijke Overeenkomst Westelijke Dordtse Oever, 20 april 2014
- 2 tekeningen, Nieuwe aansluiting A16/N3
- 3 foto's Infrastructuur impressies
- Tekening Bouwstenen Parallelstructuur A1
- Projectrapportage Ontwerpfase Dordtse Kil IV, DKIV, 16 mei 2013
- Beeldkwaliteitplan Logistiek Park Dordtse Kil IV, april 2014
- Stedenbouwkundigplan Logistiek Park Dordtse Kil IV, mei 2014
- Rapport Toelichting advies Bestemmingsplan "Dordtse Kil" Dordrecht, 27 november 2012

De Commissie heeft kennis genomen van 11 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 12 december 2014 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport ontwikkeling bedrijventerrein Dordtse Kil IV

ISBN: 978-90-421-4056-1



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

